

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 336.711 (477)

Корота А. В.
Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті розглянуто систему управління кредитними ризиками в банківській діяльності за умов банківської та економічної кризи. Проаналізовано існуючі методи та напрями управління кредитними ризиками, її елементи і складові та надано рекомендації щодо вдосконалення управління кредитними ризиками.

Ключові слова: банк, кредит, кредитні ризики, управління кредитними ризиками.

Аннотация. В статье рассмотрена система управления кредитными рисками в банковской деятельности в условиях банковского и экономического кризиса. Проанализированы существующие методы и направления управления кредитными рисками, ее элементы и составляющие, и даны рекомендации по совершенствованию управления кредитными рисками.

Ключевые слова: банк, кредит, кредитные риски, управление кредитными рисками.

Annotation. The article examined the system of credit risk management in banking in the conditions of the banking and economic crisis. Existing methods and areas of credit risk management, its elements and components, and recommendations to improve credit risk management were provided.

Keywords: bank, credit, credit risk, credit risk management.

Кредитна діяльність є основною діяльністю українських банків, частка кредитного портфелю відносно активів усієї банківської системи України складає 57%, у деяких банків ця частка складає більше 80% [1]. Кредитні операції приносять найбільшу частину доходів банку, а отже й несуть в собі великі ризики. Управління кредитними ризиками є однією з

головних проблем керівництва банку для його успішної та ефективної діяльності.

Проблеми управління кредитними ризиками вивчали такі вчені: О. В. Васюренко [2], О. М. Колодізев [3], Л. О. Примостка [4], І. О. Губарева [5]. Однак, питання управління кредитними ризиками в банках залишається дискусійним, а тому потребує подальшого системного дослідження.

Метою статті є дослідження теоретико-методичних засад управління кредитними ризиками в діяльності банку за умов банківської та економічної кризи.

На сьогоднішній день під час економічної та фінансової кризи, банкам доводиться працювати у дуже важких умовах, що негативно відображається на діяльності банківської системи, в наслідок чого велика кількість банків припинила свою діяльність, частина банків визнана неплатоспроможними, але причинами цього є не тільки макроекономічна ситуація, а й внутрішня діяльність банків, формування неякісних кредитних портфелів, значне кредитування пов'язаних осіб банку. Це призводить до високих ризиків, наслідком яких є втрата платоспроможності банків та невиконання своїх обов'язків перед вкладниками банків, що, в свою чергу, підриває довіру до банківської системи в цілому. Отже, управління кредитними ризиками набуває значної актуальності, результатом ефективного управління є підвищення ефективності діяльності банків та повернення довіри населення до банківської системи в цілому.

Кредитні ризики можна розділити за суб'єктами кредитних відносин: ризики банку та ризики позичальника. До ризиків банку відносяться ризик персоналу, технічні ризики. Ризики позичальника характеризуються ризиком зовнішнього та внутрішнього середовища, які можна розділити на ризики юридичних осіб та фізичних осіб.

Кредитні ризики підлягають кількісному аналізу, який здійснюється із використанням методу фінансових коефіцієнтів, статистичних та експертних методів.

За Васюренко О. В. та Сидоренко О. М., система управління кредитним ризиком банку має включати [2]:

політику та положення про управління кредитним ризиком, що мають бути розглянуті та затверджені відповідно до принципів корпоративного управління; ці політика та положення підлягають періодичному перегляду;

положення про кредитування, які враховують як балансові, так і позабалансові операції банку;

належну інформаційну базу, яка дає можливість керівництву приймати обґрунтовані рішення про надання кредитів і оцінювати ризик на постійній основі;

процес ідентифікації кредитів, якість яких погіршується;

належну роботу з проблемними активами;

підготовку та подання періодичних звітів керівникам і спостережній раді з достатньою інформацією для оцінки рівня ризику;

функцію незалежних перевірок кредитної діяльності, призначенням яких є аналіз якості як окремих кредитів, так і кредитного портфеля у цілому.

Метою управління кредитними ризиками є максимізація рівня регулювання ризиків, повернення кредитів шляхом підтримання кредитних ризиків потенційних втрат у прийнятних межах. Банки потребують управління кредитними ризиками, що притаманні портфелю активів у цілому, так і ризиками, що притаманні окремим кредитам або операціям [4] .

Щодо методів управління кредитним ризиком, можна виділити наступні елементи управління [3]: організаційне забезпечення кредитної діяльності; система лімітів і нормативів; оцінка заявок на кредит і кредитоспроможності позичальника; кредитний моніторинг; управління кредитним портфелем; відновлення проблемних кредитів.

Розглянемо схематично методи управління кредитними ризиками (рис. 1).

Як видно із рис 1, управління кредитними ризиками можна розділити на 2 рівні: управління кредитним ризиком окремої позики та управління кредитним ризиком кредитного портфелю банку.

Відповідно до першого рівня, управління кредитним ризиком окремої позики, відносяться такі елементи як: аналіз привабливості

проекту; аналіз кредитоспроможності позичальника; структурування кредиту; оформлення кредитного договору.

На другому рівні, управлінні кредитним ризиком портфелю банку, можна відзначити наступні елементи: диверсифікацію, резервування, лімітування, сек'юритизація.

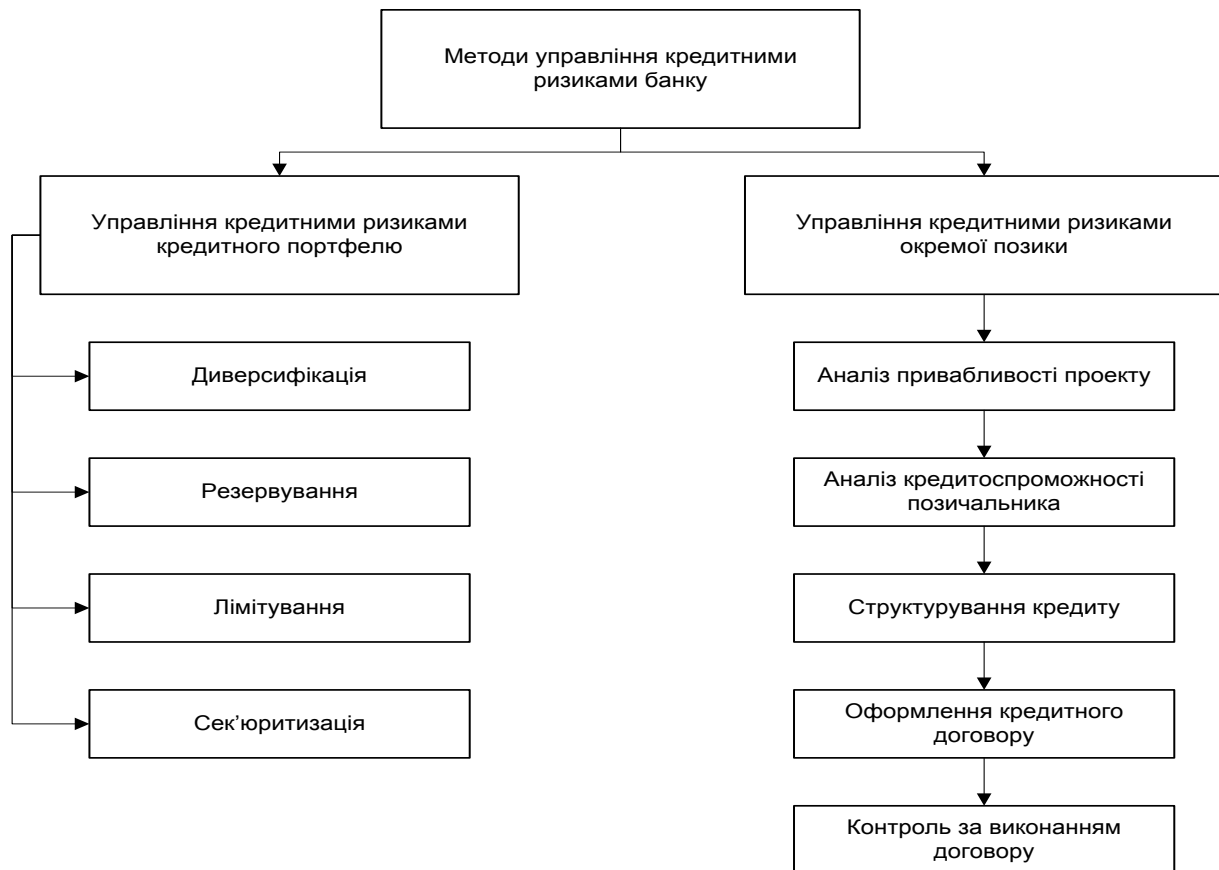

Рис. 1. Методи управління кредитними ризиками

Особливістю перелічених методів є необхідність їх послідовного застосування, оскільки одночасно вони являють собою етапи процесу кредитування. Якщо на кожному етапі перед кредитним співробітником поставлено завдання мінімізації кредитного ризику, то правомірно розглядати етапи кредитування як методи управління ризиком окремої позики [5].

Також зі своєї сторони кредитними ризиками управляє Національний банк України, встановлюючи відповідні нормативи

допустимих кредитних ризиків, які є обов'язковими до виконання для банків України.

Дію економічних нормативів регламентує Інструкція «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків» [6] та Закон України «Про банки і банківську діяльність» [7].

До економічних нормативів, які регулюють кредитні ризики банків відносяться: нормативи із регулювання кредитного ризику – Н7, Н8, Н9.

Також, на нашу думку, можна виділити такі методи управління кредитними ризиками:

1. Залучення достатнього забезпечення за виданими позиками для захисту від втрат при невиконанні зобов'язань.

2. Страхування кредиту. Цей спосіб передбачає передачу ризику його неповернення організації, що займається страхуванням, воно оформляється страховим полісом, який може прийматися як забезпечення кредиту.

3. Вдосконалення оцінки кредитоспроможності клієнта (наприклад, бальна оцінка позичальника, тобто визначення рейтингу клієнта на основі спеціально розроблених шкал).

4. Прийняття рішення про допустимі рівні ризиків, використання плаваючих процентних ставок, продовження роботи з клієнтом і після видачі кредиту, перевірку стану фінансово-господарської діяльності позичальника та ін.

Отже, ефективне управління кредитними ризиками є запорукою результативної діяльності банку. Насамперед банкам необхідно приділити увагу співробітництву із страховими компаніями, для страхування ризиків, вдосконалювати оцінку кредитоспроможності позичальника та оцінку вартості заставного майна, адже основною проблемою вітчизняних банків є переоцінка заставного майна, що призводить до неможливості покрити збитки за рахунок його реалізації. Диверсифікація кредитного портфелю дозволяє розосередити кредитний ризик; а нарощування величини власного капіталу та його капіталізація посилять захисну функцію капіталу.

Література

1. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bank.gov.ua/control/uk/>.
2. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. — К. : Знання, 2011. — С. 270-279.
3. Колодізев О. М. Фінансовий менеджмент у банку: методологія прийняття рішень у банківській сфері : навч. посіб. / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, І. О. Губарева. — Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. — 408 с
4. Примостка Л. О. Кредитний ризик банку, проблеми оцінювання та управління / Л. О. Примостка // Фінанси України. — 2004. — №8. — С. 118-125.
5. Губарева І. О. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / І. О. Губарева, О. М. Штаєр. — Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. — 240 с.
6. Ковальов О. Л. Класифікація банківських ризиків. Фактори, що впливають на кредитні ризики, і підходи до їх класифікації / О. Л. Ковальов // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — №2. — С. 63-71.
7. Кудрявцев П. М. Управління кредитними ризиками комерційного банку / П. М. Кудрявцев // Держава та регіони. Серія "Економіка та підприємництво". — 2006. — №2. — С.321-325.
8. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова НБУ від 28.08.2001 р. №368 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
9. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 12.07.2000 р. №2121 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Автор

А. В. Корота

Керівник

Д. Д. Гонтар

к.е.н., викладач

Завідувач кафедрую банківської справи

О. М. Колодізев

д.е.н., проф.